

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Медичний інститут

Кафедра психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

_____ 2020 року
«___»_____

Силабус навчальної дисципліни

ГЕНДЕРНА ПСИХОЛОГІЯ

Спеціальність 061 «Журналістика»

Розробник програми:

Лисенкова І.П. _____

Миколаїв – 2020 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Гендерна психологія	
Галузь знань	06 Журналістика	
Спеціальність	061 Журналістика	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Журналістика	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	V	
Навчальний рік	2020-2021	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	9	-
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин		
Структура курсу: – лекції – групові заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
		-
Відсоток аудиторного навантаження		-
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	залік	

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Робоча навчальна програма з дисципліни «Гендерна психологія» є нормативним документом Чорноморського національного університету імені Петра Могили, який розроблено кафедрою психології на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрантів відповідно до навчального плану.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати магістрант відповідно до освітньо-професійної програми, зміст навчального матеріалу дисципліни «Гендерна психологія», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень магістрантів. Курс гендерної психології є складовою частиною дисциплін психологічного циклу вибіркового блоку.

Метою викладання дисципліни «Гендерна психологія» є: формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців освітньої галузі.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів з різними аспектами вивчення гендеру у історичній ретроспективі та на сучасному етапі розвитку психології;
- викласти основні теоретичні концепції, дані емпіричних досліджень гендерної психології, а також методологічні можливості вивчення гендерної проблематики;
- розкрити прикладні аспекти вивчення гендеру та сприяти розумінню магістрантами стратегій підтримки самореалізації особистості у суспільстві з врахуванням гендеру;
- допомогти магістрантам відрефлексувати власні гендерні стереотипи та гендерні установки, усвідомити їх вплив на характер соціальних контактів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістранти повинні: **знати:**

- теоретичні та методологічні засади гендерної психології;
- історію формування гендерної психології;
- систему основних понять гендерної психології;
- механізми впливу основних інститутів соціалізації на формування гендерних атитюдів, стереотипів, уявлень;
- структуру та сутність гендерних характеристик особистості;
- специфіку жіночого досвіду та самореалізації жінки у суспільстві;
- психологічні чинники гендерної асиметрії та насильства щодо жінок;
- основні методи вивчення гендерних характеристик особистості.

уміти:

- адекватно застосовувати основні терміни та поняття гендерної психології у публічних дискусіях;
- відповідно до мети застосовувати стратегії та методи психологічного дослідження гендерних характеристик особистості;
- застосовувати психологічні концепції гендеру для критичного аналізу життєвого досвіду, спілкування, суспільних процесів та історичних подій;
- відрізнити стереотипи масової свідомості від об'єктивних даних;
- ефективно спілкуватися щодо гендерних питань в усній та письмових формах, спираючись на наукові психологічні дослідження;
- використовувати знання гендерної психології в різних сферах професійної діяльності та профілактиці гендерного насильства.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНЦІЇ

Загальні компетентності:

- здатність до провадження безпечної діяльності (ЗК 10);
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК 15).

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання:

- дотримуватися принципів і правил безпечної діяльності (ПРН 10).

2. Програма навчальної дисципліни

	Теми
1.	Гендерні дослідження і психологія.
2.	Предмет та завдання гендерної психології.
3.	Розвиток гендерної психології.
4.	Категорії гендерної психології.
5.	Теоретичні підходи до вивчення гендеру у психології.
6.	Соціально-психологічний аналіз гендерних стереотипів, гендерних ролей та гендерних атитюдів.
7.	Гендерна ідентичність особистості.
8.	Психологія гендерної соціалізації.
9.	Психологічні аспекти проблеми сексизму та гендерної асиметрії.
10.	Взаємозалежність гендера та комунікації.
11.	Гендерні особливості спілкування. Взаємини чоловіків та жінок.

12.	Гендер та насильство.
13.	Гендер, тіло, привабливість та мода.
14.	Проблема порушень харчової поведінки у жінок, страх старіння та культ молодості.
15.	Гендер та психологічне благополуччя людини.
Всього за курсом	

3. Зміст навчальної дисципліни

3.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1.	<p>Тема 1. Гендерні дослідження і психологія.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Стратифікація статей у різних культурах. Чинники нерівності. 2) Ставлення до жінки в різні історичні періоди. 3) Подвійні стандарти в оцінці сексуальності чоловіків та жінок. 4) Міждисциплінарні дослідження та їх особливості щодо вивчення гендеру. 5) Гендерологія та феміністика. 6) Гендерна психологія як галузь соціальної психології. 7) Гендерна психологія як складова міждисциплінарного вивчення гендеру.
2.	<p>Тема 2. Предмет та завдання гендерної психології.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Структура гендерної психології: <ul style="list-style-type: none"> - психологія порівняння чоловіків та жінок; - психологія гендерної соціалізації; - психологія гендерних стосунків; - гендерна психологія лідерства. 2) Структура гендерного знання. 3) Психологія в структурі гендерології та феміністики.
3.	<p>Тема 3. Розвиток гендерної психології.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Роль фемінізму в розвитку гендерних досліджень у психології. 2) Основні хвилі та напрями розвитку сучасного фемінізму. 3) Психоаналіз про природу гендерних відмінностей (З.Фройд, Е.Хорні). 4) Загальна характеристика етапів розвитку гендерної психології у ХХ ст. 5) Особливості вітчизняних досліджень гендеру. 6) Перспективи розвитку гендерної психології.
4.	<p>Тема 4. Категорії гендерної психології.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Співвіднесення понять «гендер» та «стать» у психології. 2) Гендер як пов'язана система уявлень – «культурна схема», яка типізує індивідуальний досвід та поведінку (С.Бем). 3) Гендер як особливий порядок міжособистісної взаємодії та самопрезентації особистості (Г.Гарфінкель). 4) Феномен «гендерного збою». 5) Поняття «гендерного дисплею». 6) Маскулінність та фемінність як головні категорії гендерної психології. 7) Поняття андрогінної особистості.
5.	<p>Тема 5. Теоретичні підходи до вивчення гендеру у психології.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Теорії гендерних відмінностей. 2) Теорія психологічної андрогенії С.Бем. 3) Теорії соціалізації. 4) Теорії психології жінки. 5) Теорії психології чоловіка. 6) Теорії гендерних відносин. 7) Queer-теорії.
6.	<p>Тема 6. Соціально-психологічний аналіз гендерних стереотипів, гендерних ролей та гендерних атитюдів.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1) Нормативна функція та зміст гендерних стереотипів. 2) Гендерні стереотипи у ЗМІ, кіно, рекламі, політиці. 3) Вплив гендерних стереотипів на спілкування та поведінку людини. 4) Соціально-психологічний аналіз гендерних ролей. 5) Гендерні стереотипи та вік. 6) Гендерна соціалізація у дитячому та підлітковому віці. 7) Специфіка гендерної соціалізації у дорослому віці.
7.	<p>Тема 7. Гендерна ідентичність особистості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Проблема ідентичності у психологічній науці. 2) Структура гендерної ідентичності. Основні індикатори гендерної ідентичності. 3) Маскулінність, фемінність та андрогінність як гендерні властивості особистості. 4) Етапи розвитку гендерної ідентичності. 5) Види гендерної ідентичності. 6) Гендерна ідентичність чоловіків та жінок. 7) Множинна гендерна ідентичність.
8.	<p>Тема 8. Психологія гендерної соціалізації.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Сутність та чинники гендерної соціалізації особистості. 2) Механізми гендерної соціалізації особистості. 3) Норма гетеросексуальності. 4) Інститути та агенти гендерної соціалізації особистості: сімейні та позасімейні джерела інформації. 5) Основні підходи до психологічного супроводу школярів у процесі їх гендерної соціалізації. 6) Спільне та роздільне навчання за статтю: психологічний аналіз організації навчання. 7) ЗМІ та гендерна соціалізація.
9.	<p>Тема 9. Психологічні аспекти проблеми сексизму та гендерної асиметрії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Обмеження особистісного розвитку, що накладаються традиційними гендерними ролями. 2) Гендерна категоризація та прихильне ставлення до своєї та чужих гендерних спільнот. 3) Гендерна дискримінація, сексизм та гендерна маніпуляція. 4) Гендерні зміни у сучасному суспільстві. 5) Трансформація гендерних образів та гендерних ролей. 6) Криза маскулінності. Жіноча мізогенія та жіноча агресивність. 7) Гомофілія та гомофобія.
10.	<p>Тема 10. Взаємозалежність гендера та комунікації.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Феномен лінгвістичної дискримінації гендерів. 2) Комунікація як відображення змісту поняття гендеру. 3) Комунікація як формування генедеру. 4) Вплив лінгвістичної практики на виникнення гендерних субкультур. 5) Гендерна комунікація: спілкування субкультур. 6) Основні елементи гендерної комунікації – світогляд, мова, невербальна поведінка. 7) Бар'єри гендерної комунікації: передбачувана подібність, мова, хибна інтерпретація, упередженість, стереотипи, тенденція оцінювати, підвищена тривожність.
11.	<p>Тема 11. Гендерні особливості спілкування. Взаємини чоловіків та жінок.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Значущість спілкування для чоловіків та жінок. Статеві відмінності у комунікабельності. 2) Статеві особливості соціальної перцепції. 3) Стиль міжособистісного спілкування як вияв гендерної ідентичності. «Жіноча логіка» та проблеми розуміння між статями. 4) Гендерні конфлікти в міжособистісному спілкуванні.

	<p>5) Ставлення до протилежної статі. Згуртованість серед чоловіків та жінок.</p> <p>6) Романтичні стосунки, вибір партнера.</p> <p>7) Гендерні особливості дружби. Гендерні аспекти самотності.</p>
12.	<p>Тема 12. Гендер та насильство.</p> <p>1) Концепції, форми психологічного насильства щодо жінок</p> <p>2) Домашнє насильство. Психологія насильника.</p> <p>3) Віктимізація жінок у суспільстві. Трикутник Капмана.</p> <p>4) Жінки і війна: психологічні аспекти. Травма війни у жінок.</p> <p>5) Психологічні проблеми жінок-військових.</p> <p>6) Психологічна допомога жінкам, постраждалим від насильства.</p> <p>7) Толерантність та милосердя у гендерному ракурсі. Альтруїстична поведінка та стать.</p>
13.	<p>Тема 13. Гендер, тіло, привабливість та мода.</p> <p>1) Тіло чоловіка та жінки як об'єкт соціального контролю. Біополітика.</p> <p>2) Взаємозв'язок понять «тіло» та «гендер».</p> <p>3) Психологія тілесності.</p> <p>4) Тілесність як соціальний конструкт.</p> <p>5) Психологічні аспекти контролю народжуваності, розмірів тіла, репродукції.</p> <p>6) Психологічні наслідки абортів, небажаної вагітності, клімаксу для психології жінки.</p> <p>7) Гендерна ідентичність та безпліддя.</p>
14.	<p>Тема 14. Проблема порушень харчової поведінки у жінок, страх старіння та культ молодості.</p> <p>1) Поняття анорексії. Симптоми порушення.</p> <p>2) Соціальні, сімейні та особистісні чинники анорексії.</p> <p>3) Стандарти краси та їх динаміка.</p> <p>4) Анорексія та дисморфоманія як девіація юності.</p> <p>5) Ейджизм та страх старіння і старості. Гендерні аспекти стариху старіння.</p> <p>6) Страх втрати привабливості та практики збереження молодості у жінок.</p> <p>7) Психологія та психотерапія клімакса.</p>
15.	<p>Тема 15. Гендер та психологічне благополуччя людини.</p> <p>1) Поняття «психологічне благополуччя» (Н.Бредбурн, Е.Дінер, К.Ріфф).</p> <p>2) Соціальні чинники щасливого життя чоловіків та жінок.</p> <p>3) Любов та шлюб як джерела психологічного благополуччя.</p> <p>4) Гендер та задоволеність роботою. Гендерні практики дозвілля та його роль у житті чоловіків та жінок.</p> <p>5) Гендерні стереотипи та феномен «жіночого щастя».</p> <p>6) Діапазон та джерела позитивних емоцій у жінок та чоловіків. Ефект Полліани.</p> <p>7) Поліпшення сприйняття життя методами психотерапії. Цілісність особистості та відчуття щастя чоловіків та жінок.</p>

3.2. План групових занять

№	Тема заняття / план
1.	<p>Тема 1. Гендерні дослідження і психологія.</p> <p>1) Стратифікація статей у різних культурах. Чинники нерівності.</p> <p>2) Ставлення до жінки в різні історичні періоди.</p> <p>3) Подвійні стандарти в оцінці сексуальності чоловіків та жінок.</p> <p>4) Міждисциплінарні дослідження та їх особливості щодо вивчення гендеру.</p> <p>5) Гендерологія та феміністика.</p> <p>6) Гендерна психологія як галузь соціальної психології.</p> <p>7) Гендерна психологія як складова міждисциплінарного вивчення гендеру</p>
2.	<p>Тема 2. Предмет та завдання гендерної психології.</p>

	<p>1) Структура гендерної психології:</p> <ul style="list-style-type: none"> - психологія порівняння чоловіків та жінок; - психологія гендерної соціалізації; - психологія гендерних стосунків; - гендерна психологія лідерства. <p>2) Структура гендерного знання.</p> <p>3) Психологія в структурі гендерології та феміністики.</p>
3.	<p>Тема 3. Розвиток гендерної психології.</p> <p>1) Роль фемінізму в розвитку гендерних досліджень у психології.</p> <p>2) Основні хвилі та напрями розвитку сучасного фемінізму.</p> <p>3) Психоаналіз про природу гендерних відмінностей (З.Фройд, Е.Хорні).</p> <p>4) Загальна характеристика етапів розвитку гендерної психології у ХХ ст.</p> <p>5) Особливості вітчизняних досліджень гендеру.</p> <p>6) Перспективи розвитку гендерної психології.</p>
4.	<p>Тема 4. Категорії гендерної психології.</p> <p>1) Співвіднесення понять «гендер» та «стать» у психології.</p> <p>2) Гендер як пов'язана система уявлень – «культурна схема», яка типізує індивідуальний досвід та поведінку (С.Бем).</p> <p>3) Гендер як особливий порядок міжособистісної взаємодії та самопрезентації особистості (Г.Гарфінкель).</p> <p>4) Феномен «гендерного збою».</p> <p>5) Поняття «гендерного дисплею».</p> <p>6) Маскулінність та фемінність як головні категорії гендерної психології.</p> <p>7) Поняття андрогінної особистості.</p>
5.	<p>Тема 5. Теоретичні підходи до вивчення гендеру у психології.</p> <p>1) Теорії гендерних відмінностей.</p> <p>2) Теорія психологічної андрогенії С.Бем.</p> <p>3) Теорії соціалізації.</p> <p>4) Теорії психології жінки.</p> <p>5) Теорії психології чоловіка.</p> <p>6) Теорії гендерних відносин.</p> <p>7) Queer-теорії.</p>
6.	<p>Тема 6. Соціально-психологічний аналіз гендерних стереотипів, гендерних ролей та гендерних атиюдів.</p> <p>1) Нормативна функція та зміст гендерних стереотипів.</p> <p>2) Гендерні стереотипи у ЗМІ, кіно, рекламі, політиці.</p> <p>3) Вплив гендерних стереотипів на спілкування та поведінку людини.</p> <p>4) Соціально-психологічний аналіз гендерних ролей.</p> <p>5) Гендерні стереотипи та вік.</p> <p>6) Гендерна соціалізація у дитячому та підлітковому віці.</p> <p>7) Специфіка гендерної соціалізації у дорослому віці.</p>
7.	<p>Тема 7. Гендерна ідентичність особистості.</p> <p>1) Проблема ідентичності у психологічній науці.</p> <p>2) Структура гендерної ідентичності. Основні індикатори гендерної ідентичності.</p> <p>3) Маскулінність, фемінність та андрогінність як гендерні властивості особистості.</p> <p>4) Етапи розвитку гендерної ідентичності.</p> <p>5) Види гендерної ідентичності.</p> <p>6) Гендерна ідентичність чоловіків та жінок.</p> <p>7) Множинна гендерна ідентичність.</p>
8.	<p>Тема 8. Психологія гендерної соціалізації.</p> <p>1) Сутність та чинники гендерної соціалізації особистості.</p> <p>2) Механізми гендерної соціалізації особистості.</p> <p>3) Норма гетеросексуальності.</p> <p>4) Інститути та агенти гендерної соціалізації особистості: сімейні та позасімейні</p>

	джерела інформації. 5) Основні підходи до психологічного супроводу школярів у процесі їх гендерної соціалізації. 6) Спільне та роздільне навчання за статтю: психологічний аналіз організації навчання. 7) ЗМІ та гендерна соціалізація.
9.	Тема 9. Психологічні аспекти проблеми сексизму та гендерної асиметрії. 1) Обмеження особистісного розвитку, що накладаються традиційними гендерними ролями. 2) Гендерна категоризація та прихильне ставлення до своєї та чужих гендерних спільнот. 3) Гендерна дискримінація, сексизм та гендерна маніпуляція. 4) Трансформація гендерних образів та гендерних ролей. 5) Криза маскулінності. 6) Жіноча мізогенія та жіноча агресивність. 7) Гомофілія та гомофобія.
10.	Тема 10. Взаємозалежність гендера та комунікації. 1) Феномен лінгвістичної дискримінації гендерів. 2) Комунікація як відображення змісту поняття гендеру. 3) Комунікація як формування гендеру. 4) Вплив лінгвістичної практики на виникнення гендерних субкультур. 5) Гендерна комунікація: спілкування субкультур. 6) Основні елементи гендерної комунікації – світогляд, мова, невербальна поведінка. 7) Бар'єри гендерної комунікації: передбачувана подібність, мова, хибна інтерпретація, упередженість, стереотипи, тенденція оцінювати, підвищена тривожність.
11.	Тема 11. Гендерні особливості спілкування. Взаємини чоловіків та жінок. 1) Значущість спілкування для чоловіків та жінок. Статеві відмінності у комунікабельності. 2) Статеві особливості соціальної перцепції. 3) Стиль міжособистісного спілкування як вияв гендерної ідентичності. «Жіноча логіка» та проблеми розуміння між статями. 4) Гендерні конфлікти в міжособистісному спілкуванні. 5) Ставлення до протилежної статі. Згуртованість серед чоловіків та жінок. 6) Романтичні стосунки, вибір партнера. 7) Гендерні особливості дружби. Гендерні аспекти самотності.
12.	Тема 12. Гендер та насильство. 1) Концепції, форми психологічного насильства щодо жінок 2) Домашнє насильство. Психологія насильника. 3) Віктимізація жінок у суспільстві. Трикутник Капмана. 4) Жінки і війна: психологічні аспекти. Травма війни у жінок. 5) Психологічні проблеми жінок-військових. 6) Психологічна допомога жінкам, постраждалим від насильства. 7) Толерантність та милосердя у гендерному ракурсі. Альтруїстична поведінка та стать.
13.	Тема 13. Гендер, тіло, привабливість та мода. 1) Тіло чоловіка та жінки як об'єкт соціального контролю. Біополітика. 2) Взаємозв'язок понять «тіло» та «гендер». 3) Психологія тілесності. 4) Тілесність як соціальний конструкт. 5) Психологічні аспекти контролю народжуваності, розмірів тіла, репродукції. 6) Психологічні наслідки абортів, небажаної вагітності, клімаксу для психології

	<p>жінки.</p> <p>7) Гендерна ідентичність та безпліддя.</p>
14.	<p>Тема 14. Проблема порушень харчової поведінки у жінок, страх старіння та культ молодості.</p> <p>1) Поняття анорексії. Симптоми порушення.</p> <p>2) Соціальні, сімейні та особистісні чинники анорексії.</p> <p>3) Стандарти краси та їх динаміка.</p> <p>4) Анорексія та дисморфоманія як девіація юності.</p> <p>5) Ейджизм та страх старіння і старості. Гендерні аспекти стариху старіння.</p> <p>6) Страх втрати привабливості та практики збереження молодості у жінок.</p> <p>7) Психологія та психотерапія клімакса.</p>
15.	<p>Тема 15. Гендер та психологічне благополуччя людини.</p> <p>1) Поняття «психологічне благополуччя» (Н.Бредбурн, Е.Дінер, К.Ріфф).</p> <p>2) Соціальні чинники щасливого життя чоловіків та жінок.</p> <p>3) Любов та шлюб як джерела психологічного благополуччя.</p> <p>4) Гендер та задоволеність роботою. Гендерні практики дозвілля та його роль у житті чоловіків та жінок.</p> <p>5) Гендерні стереотипи та феномен «жіночого щастя».</p> <p>6) Діапазон та джерела позитивних емоцій у жінок та чоловіків. Ефект Полліани.</p> <p>7) Поліпшення сприйняття життя методами психотерапії.</p>

3.3. Завдання для самостійної роботи

Під час вивчення дисципліни студенти отримають бали за такі види робіт:

1. Відповіді на групових заняттях.
2. Підготовка презентації до одного з групових занять (за вибором студента)
3. Написання творчих завдань.

1. Відповіді на групових заняттях. Всього для студентів денної форми, навчальним планом передбачено 15 групових занять. Відповідь на кожному семінарі оцінюється максимум в 2 бали, в результаті працюючи плідно протягом семестру, студент має змогу отримати **30 балів**.

2. Підготовка презентації до одного з групових занять (за вибором студента). Захист презентації передбачає презентацію повного змісту теми групового заняття у форматі Power Point. Захист здійснюється в усній формі на груповому занятті (10 хв.). Оцінюється повнота та наглядність презентації. За даний вид роботи студенти отримують до **20 балів**.

3. Написання творчих завдань включає в себе елемент лекційного, чи практичного заняття, чи робочої програми задля набуття професійних навичок майбутнього психолога. Творче завдання оцінюється за такими критеріями: 1) самостійність виконання (3 бали); 2) логічність і послідовність викладення матеріалу (3 бали); 3) використання довідкової літератури за останні 5 років (2 бали); 4) якість оформлення (2 бали). Таким чином, максимальна кількість балів для студентів складає до **10 балів**.

3.4. Забезпечення освітнього процесу

Освітній процес повністю забезпечується наявністю навчально-методичного комплексу дисципліни «Гендерна психологія».

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint –Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

Для оцінки знань, умінь і навичок студентів при вивченні даного курсу використовуються наступні методи контролю: фронтальне опитування, письмове опитування, практичні заняття, модульні контрольні роботи, творчі завдання.

4. Підсумковий контроль

Питання до екзамену:

1. Гендерні дослідження і психологія.
2. Ставлення до жінки в різні історичні періоди.
3. Подвійні стандарти в оцінці сексуальності чоловіків та жінок.
4. Міждисциплінарні дослідження та їх особливості щодо вивчення гендеру.
5. Гендерологія та феміністика.
6. Гендерна психологія як галузь соціальної психології.
7. Гендерна психологія як складова міждисциплінарного вивчення гендеру.
8. Предмет та завдання гендерної психології.
9. Структура гендерної психології.
10. Структура гендерного знання.
11. Розвиток гендерної психології.
12. Роль фемінізму в розвитку гендерних досліджень у психології.
13. Основні хвилі та напрями розвитку сучасного фемінізму.
14. Психоаналіз про природу гендерних відмінностей (З.Фройд, Е.Хорні).
15. Загальна характеристика етапів розвитку гендерної психології у XX ст.
16. Особливості вітчизняних досліджень гендеру.
17. Категорії гендерної психології.
18. Співвіднесення понять «гендер» та «стать» у психології.
19. Гендер як пов'язана система уявлень – «культурна схема», яка типізує індивідуальний досвід та поведінку (С.Бем).
20. Гендер як особливий порядок міжособистісної взаємодії та самопрезентації особистості (Г.Гарфінкель).
21. Маскулінність та фемінність як головні категорії гендерної психології.
22. Поняття андрогінної особистості.
23. Теорії гендерних відмінностей.
24. Теорія психологічної андрогенії С.Бем.
25. Теорії психології жінки.
26. Теорії психології чоловіка.
27. Теорії гендерних відносин. Queer-теорії.
28. Соціально-психологічний аналіз гендерних стереотипів, гендерних ролей та гендерних атитюдів.
29. Нормативна функція та зміст гендерних стереотипів.
30. Гендерні стереотипи у ЗМІ, кіно, рекламі, політиці.
31. Вплив гендерних стереотипів на спілкування та поведінку людини.
32. Соціально-психологічний аналіз гендерних ролей.
33. Гендерна ідентичність особистості.
34. Структура гендерної ідентичності. Основні індикатори гендерної ідентичності.
35. Маскулінність, фемінність та андрогінність як гендерні властивості особистості.
36. Етапи розвитку гендерної ідентичності.
37. Види гендерної ідентичності.
38. Гендерна ідентичність чоловіків та жінок.
39. Множинна гендерна ідентичність.
40. Механізми гендерної соціалізації особистості.

41. Інститути та агенти гендерної соціалізації особистості: сімейні та позасімейні джерела інформації.
42. Основні підходи до психологічного супроводу школярів у процесі їх гендерної соціалізації.
43. Спільне та роздільне навчання за статтю: психологічний аналіз організації навчання.
44. Психологічні аспекти проблеми сексизму та гендерної асиметрії.
45. Обмеження особистісного розвитку, що накладаються традиційними гендерними ролями.
46. Гендерна категоризація та прихильне ставлення до своєї та чужих гендерних спільнот.
47. Гендерна дискримінація, сексизм та гендерна маніпуляція.
48. Трансформація гендерних образів та гендерних ролей.
49. Криза маскулінності. Жіноча мізогенія та жіноча агресивність.
50. Гомофілія та гомофобія.
51. Взаємозалежність гендера та комунікації.
52. Феномен лінгвістичної дискримінації гендерів.
53. Комунікація як відображення змісту поняття гендеру.
54. Комунікація як формування гендеру.
55. Основні елементи гендерної комунікації – світогляд, мова, невербальна поведінка.
56. Бар'єри гендерної комунікації.
57. Гендерні особливості спілкування. Взаємини чоловіків та жінок.
58. Значущість спілкування для чоловіків та жінок. Статеві відмінності у комунікабельності.
59. Статеві особливості соціальної перцепції.
60. Стиль міжособистісного спілкування як вияв гендерної ідентичності. «Жіноча логіка» та проблеми розуміння між статями.
61. Гендерні конфлікти в міжособистісному спілкуванні.
62. Ставлення до протилежної статі. Згуртованість серед чоловіків та жінок.
63. Гендерні особливості дружби. Гендерні аспекти самотності.
64. Гендер та насильство.
65. Концепції, форми психологічного насильства щодо жінок.
66. Домашнє насильство. Психологія насильника.
67. Віктимізація жінок у суспільстві. Трикутник Капмана.
68. Жінки і війна: психологічні аспекти. Травма війни у жінок.
69. Психологічні проблеми жінок-військових.
70. Психологічна допомога жінкам, постраждалим від насильства.
71. Гендер, тіло, привабливість та мода.
72. Тіло чоловіка та жінки як об'єкт соціального контролю. Біополітика.
73. Взаємозв'язок понять «тіло» та «гендер».
74. Психологія тілесності. Тілесність як соціальний конструкт.
75. Психологічні аспекти контролю народжуваності, розмірів тіла, репродукції.
76. Психологічні наслідки абортів, небажаної вагітності, клімаксу для психології жінки.
77. Проблема порушень харчової поведінки у жінок, страх старіння та культ молодості.
78. Поняття анорексії. Симптоми порушення.
79. Соціальні, сімейні та особистісні чинники анорексії.
80. Стандарти краси та їх динаміка.
81. Анорексія та дисморфоманія як девіація юності.
82. Ейджизм та страх старіння і старості. Гендерні аспекти стариху старіння.
83. Страх втрати привабливості та практики збереження молодості у жінок.
84. Гендер та психологічне благополуччя людини.
85. Поняття «психологічне благополуччя» (Н.Бредбурн, Е.Дінер, К.Ріфф).
86. Соціальні чинники щасливого життя чоловіків та жінок.
87. Гендер та задоволеність роботою. Гендерні практики дозвілля та його роль у житті чоловіків та жінок.
88. Гендерні стереотипи та феномен «жіночого щастя».

89. Діапазон та джерела позитивних емоцій у жінок та чоловіків. Ефект Полліани.
90. Поліпшення сприйняття життя методами психотерапії.

Приклад білету

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність - 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **ГЕНДЕРНА ПСИХОЛОГІЯ**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №

1. Гендерні дослідження і психологія.
2. Вплив гендерних стереотипів на спілкування та поведінку людини.
3. Гендерні конфлікти в міжособистісному спілкуванні.

Затверджено на засіданні кафедри психології Протокол № 2 від «23» вересня 2019 р.

В.о. завідувача кафедри психології

Лисенкова І.П.

Упорядник: доцент

Лисенкова І.П.

5. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Оцінювання знань студента під час заліку чи екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою, прийнятою у ЧНУ імені Петра Могили.

Оцінка **«Відмінно» - 90-100 балів** ставиться за умов, якщо студент дав лаконічні і ґрунтовні відповіді на всі запропоновані йому питання. Відповідь свідчить, що студент вільно володіє всім матеріалом курсу, передбаченим робочою програмою, при тому, він має не розрізненні знання окремих тем курсу, а володіє ним комплексно. Студент уміє аргументувати свою відповідь, навести необхідні докази, приклади; аналізувати запропоновані ситуації, посилаючись на джерела інформації. Студент розуміє значимість відповідних знань для особистого життя та для майбутньої професійної діяльності, підтверджуючи це конкретними прикладами.

Найвища оцінка ставиться також за вміння наводити протилежні підходи до оцінки тих чи інших феноменів, співставлення різних наукових позицій, уміння вести полеміку з дослідниками. Під час відповіді студент має продемонструвати не репродуктивну, а творчу розумову діяльність.

Оцінка **«Добре» - 75-89 балів** ставиться за умов, якщо студент викладає відповідь на кожне питання логічно, розкриваючи основний зміст. Разом з тим, відповіді не вистачає ґрунтовності, всебічності, деякі важливі нюанси пропущені. При доборі та наведенні фактів та прикладів студент припускається незначних помилок. В той же час, студент не розуміє актуальності висвітлюваних питань. У висловлюванні власної думки зустрічаються певні неточності. Висновки не носять повного та логічного підсумку.

Оцінка **«Задовільно» - 60-74 балів** виставляється студенту в разі, якщо він не повністю розкрив питання, або не відповів на деякі з них, що свідчить про відсутність повного комплексного засвоєння матеріалів курсу (знає лише певні теми). Відсутня ґрунтовність у розгляді питань, порушується логіка викладу питання. Студент не вміє аналізувати матеріал, не розуміє актуальність проблеми для сьогодення. Аргументація відповіді слабка, вибіркова, мають місце суттєві помилки у використанні фактичного матеріалу. Висновки не відбивають суті питання, або відсутні.

Оцінка «Незадовільно» - 21-60 балів виставляється студенту в разі, коли кожне з питань висвітлено поверхнево, або не висвітленими залишаються більшість питань. В процесі висвітлення питань допущенні значні помилки, студент не знає, або плутає фактичний матеріал, не здатний аналізувати основні проблеми, не демонструє творчої розумової діяльності. Власна думка і висновки відсутні.

6. Рекомендовані джерела інформації

6.1. Основні:

1. Бем С. Лінзи гендеру. Трансформація поглядів на проблему нерівності статей. Львів, 2017. 336 с.
2. Бендас Т. В. Гендерна психологія: навчальний посібник. Харків, 2016. 431 с.
3. Бутовська М. Л. Таємниці статі. Чоловік і жінка в дзеркалі еволюції. Київ: Дуліби, 2014. 368 с.
4. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Гендерна психологія: навч. посіб. Київ: Академія, 2014. 308 с.
5. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Стать та сексуальність: психологічний ракурс. Навч. посібник. Тернопіль: Навч. книга, 2016. 384 с.
6. Говорун Т.В. Соціалізація статі та сексуальності. Тернопіль: Навч. книга, 2015. 240 с.
7. Ігнатенко І. Шлюбно-сімейні стосунки у традиційній культурі українців. Київ: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. 240 с.
8. Кікінежді О.М. Формування гендерної культури молоді: навчально-методичні матеріали до тренінгової програми. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2017. 160 с.
9. Основи теорії гендеру: навчальний посібник. Київ: «К.І.С.», 2015. 536 с.
10. Палій А. А. Диференціальна психологія. Київ: Академвидав, 2016. 429 с.
11. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія. Львів: Новий Світ. 2018. 235 с.
12. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2016. 256 с.

6.2. Додаткові:

1. Бовуар С. Друга стать: пер. з франц.: у 2 т. Київ: Основи, 1994. Т. 1. 390 с.
2. Гапон Н. Гендерні дослідження у ХХ сторіччі: корективи соціально-гуманітарного знання. *Схід. Аналітико-інформаційний журнал*. 2015. №7. С.98-101.
3. Главник О. Він і вона: гендерний аспект. *Шкільний світ*. 2012. № 41. С. 3.
4. Грицяк Н. Гендерні (статеві – рольові) стереотипи та визначені суспільством норми чоловічої і жіночої поведінки. *Завуч*. 2016. № 3. С. 2 – 4.
5. Гурська К. Код справжньої жінки. Київ: «Агенство «ІРІО»», 2017. 176 с.
6. Ігнатенко І. Жіноче тіло у традиційній культурі українців. Київ: Дуліби, 2015. 228 с.
7. Романова В.Г. Статеві – рольові стереотипи в процесі соціалізації підлітків. *Практична психологія та соціальна робота*. 2017. № 8. С. 39 – 43.
8. Рудницький Р. І. Практикум з психотерапії. Чернівці: Рута, 2018. 102 с.
9. Толстокорва А. Проблеми сімейного виховання: гендерний аспект / А. Толстокорва // *Психолог.* – 2015. – № 10 – 11. – С. 45 – 48.
10. Фромм Е. Мистецтво любові. Київ: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. 192 с.
11. Чепмен Г. П'ять мов любові у подружжі. Львів: «Свічадо», 2019. 192 с.